

5. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980.
6. Фразеологізми та паремії Чернівецьчини: матеріали до словника / укл.: Г. Кузь, Н. Руснак, М. Скаб, Л. Томусяк. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2017. 352 с.

Ukrainian lexicography has extensive experience in compiling phraseological material since the end of the XVIII th century. Records and studying the vocabulary and phraseology of the Ukrainian language dialects, like other Slavic languages, will always be a topical task because of the lingual and extra-lingual influences on languages development.

Ivan Ohienko's «Dictionary of words, not used in literary language» is extremely informative for diachronic studies of both literary and dialect vocabulary, analysis of the ways of Ukrainian language development on many levels, stability and temporality of foreign words existence.

In the article it has been studied that in order to establish an inclusive Ukrainian language, I. Ohienko worked not only on identifying the use of local words and forms, obsolete names (which are not understandable or is not known on a certain territory), but also foreign language borrowings, especially from Polish and Russian languages, was aware of the importance of studying of the formation of lexical and phraseological composition of literary language, the solution of problems of understanding the types of interrelations of territorial and national. The informative nature of the dictionary made it possible to fulfil a comparative analysis with modern literary norms and to reveal significant changes in the usage of words: 1) certain dialectisms became part of the literary language or were archaized; 2) others have the status of spoken or colloquial; 3) a number of words contain signs of dialectality.

Key words: vocabulary, dialect, Ukrainian literary language, Ivan Ohienko.

Отримано: 24.09.2019 р.

УДК 811.161.2'367

DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.35-41

Раїса Козак

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ТИПОЛОГІЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОЇ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ПОРІВНЯНЬ У МОВОТВОРЧОСТІ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті проаналізовано синтаксичну експресивність порівнянь як етнокультурну характерну ознаку мовотворчості Івана Огієнка. Зазначено, що порівняння є особливим типом синтаксичної семантики, глибоко синтаксичною категорією. Авторка переконано доводить, що логіко-лінгвістичний підхід дозволяє адекватніше вивчити механізми формування синтаксичних структур із семантикою порівняння.

Ключові слова: порівняння, порівняльний зворот, синтаксична категорія, порівняльна семантика, етнокультурна специфіка порівняння, синтаксична експресивність, мовотворчість Івана Огієнка.

*Все пізнається у порівнянні
(Народна мудрість)*

Уся діяльність людини пов'язана із порівнянням. У повсякденному спілкуванні в основі порівняння перебуває суб'єктивна оцінка, і тому існують зо всім різні способи його вираження.

Порівняння відносять до класичних тропів, які так чи так систематизували та розглядали ще з античних часів, а тому дослідники стилістики вважають їх уже цілком дослідженими і вивченими. Різні аспекти порівнянь в українській мові вивчали І.К. Кучеренко [7], Г.Я. Довженко [4], Л.В. Голоюх [3], М.С. Заборна [6], Н.П. Шаповалова [18], Л.В. Прокопчук [13], С.М. Рошко [14] та інші, причому дослідження проводились переважно або виключно на матеріалі художньої літератури. Та ми беремо до уваги той факт, що порівняння – це не просто троп, а основа людського мислення, типологія й функціональні особливості якого щоразу розширюються, набувають нових асоціативних форм, характеризуються експресивністю, тому й потребують постійного споглядання науковців.

Значення поняття «порівняння» у різних словниках та довідниках тлумачиться по-різному. В енциклопедичному виданні «Українська мова» Л.І. Мацько зазначає, що порівняння – це: «фігура мови, що полягає у зображенні особи, предмета, явища чи дії через найхарактерніші ознаки, які є органічно властивими для інших» [16, с.469], а І.Р. Вихованець пояснює, що «порівняльний зворот – частина простого речення, яка складається з порівняльного сполучника та повнозначного слова і виражає значення порівняння» [16, с.467]. О.О. Селіванова тлумачить це поняття так: «Порівняння – стилістична фігура, представлена різними синтаксичними конструкціями, що відображають когнітивну операцію поєднання двох предметів, явищ, ситуацій, ознак на підставі їхнього уподібнення, установлення аналогії між ними» [15, с.573]. За «Великим тлумачним словником української мови» порівняння, -я, с. 1. Дія за значенням порівняти. 2. лінгв. Слово або вислів, у якому називається особа, предмет або явище, з якими порівнюється хто-, що-небудь. // літ. Засіб художньої образності, один із видів тропів, що полягає у зіставленні одного предмета або явища для того, щоб глибше розкрити, яскравіше змалювати його» [2, с.880]. Автори «Малого філологічного енциклопедії» розуміють порівняння як: 1. *Троп*, який полягає у зіставленні одного предмета з іншим для його глибшого пояснення. Будеться на схожості двох предметів, у яких виявлено спільну рису. 2. Поняття більшого або меншого ступеня якості, виражене граматичною категорією *ступенів порівняння прикметників і прислівників* [8, с.323]. Із поданого можемо зазначити, що на сьогодні у лінгвістів склалося уявлення про категорію порівняння як про складно організовану систему різнорівневих засобів вираження. Найбільш вивчені морфологічні засоби, до яких, найчастіше, відносять ступені порівняння прикметників і прислівників. Та аналіз переконує у тому, що порівняння є особливим типом семантики. По-перше, порівняння – це глибоко синтаксична категорія: немає порівнянь поза зв'язками понять. Навіть порівняння, оформлені морфологічно, такі, як «богоподібний», самі по собі ніякого порівняння не виражають, принаймні, доти, поки вони не будуть включені до словосполучення, як-от: «богоподібний цар» [17]. По-друге, порівняння не є власне лінгвістичною категорією. Насамперед порівняння – предмет вивчення логіки, так як це логічний прийом, через який суб'єкт мислення пізнає навколишній світ, у зв'язку з чим логіко-лінгвістичний підхід дозволяє адекватніше вивчити механізми формування синтаксичних структур із семантикою порівняння.

Дослідження синтаксичної природи порівняння в руслі сучасних теорій синтаксичної семантики в межах інтеграції логіки і лінгвістики уявляємо *актуальним*, таким, що дозволяє продовжити і розвинути деякі відомі у синтаксисі положення теорії порівняння та переконатися у його експресивності.

Мета статті полягає у вивченні основних синтаксичних способів вираження порівняння, а саме, виявлення, опис й аналіз комплексу синтаксичних

конструкцій, сама структура яких дозволяє їм реалізовувати певні аспекти експресивності порівняльної семантики; проаналізувати порівняння, ужиті в мовотворчості Івана Огієнка.

Відповідно до визначеної мети у статті реалізуємо такі **завдання**:

- конкретизувати поняття порівняльної семантики як позначуваного у структурі експресивних мовних одиниць шляхом виявлення об'єктивної основи порівняння, його основних складників, етапів і форм;
- максимально повно зібрати, інвентаризувати порівняння, ужиті в мовотворчості Івана Огієнка;
- виявити характеристики експресивних синтаксичних структур, релевантні для реалізації тих чи тих аспектів порівняльної семантики;
- узявши за основу класифікації показник порівняння, на ґрунті якого й вибудовується типологія компаративних конструкцій, йдучи від форми до змісту, встановити семантичну та експресивну місткість порівняння, його значеннєвий потенціал.

Як матеріал дослідження були використані тексти творів різних стилів і жанрів Івана Огієнка. Жанрове розмаїття джерел мовного матеріалу уможливило виявлення універсальних, стилістично неспецифічних рис мовних структур, що відповідає меті статті.

Проблема значення мовних одиниць не втрачає інтересу мовознавців впродовж десятиліть. Проте часто лексична семантика залишається «кінцевим пунктом» в уявленнях про мовне значення. Та сучасні дослідження синтаксичної семантики уможливають наочно уявити способи реалізації смислів різного типу на рівні синтаксису. Виявлені лінгвістами факти кількісних і якісних відмінностей у засобах вираження порівняння в різних мовах приводять багатьох учених до висновку про етнокультурну специфіку порівняльних конструкцій. Благодатним матеріалом для виявлення етнокультурної специфіки порівнянь є стійкі порівняння (різновид порівняльних зворотів), етноспецифічність яких виявляється у виборі предметів і явищ для створення образів порівняння, а також предметів і явищ, що піддаються порівнянню [1, с.10]. Наприклад: *І Україна закипіла, Немов у бурю Чорне море, І рада соколом летіла: Вставай на бойце суворе!* [10, с.11]; *Ляхи звіротою шугали, І Кобзарів вертких ловили, Й кого у сітку лиш хапали, Тому стинали горді крила...* [10, с.12]. **Буря** – «навальний вітер з дощем, грозою, а взимку – зі снігом; природна стихія вселяла страх (бо від нечистого), тому запалювали в цей час страсні, або йорданські, свічки <...>» [5, с.61], та автор семантично видозмінює таке тлумачення, надає йому позитивного значення, поєднуючи у порівнянні назву *Чорне море*, підкреслюючи, що Україна активно піднялася проти ворога. **Сокіл** «у народній уяві виступає символом хоробрості, швидкості, зіркості, злету, молодості, сили, розуму» [5, с.559-560]. **Звір** в українській етнокультурі зазвичай має позитивне значення: «з глибокої давнини наші предки шанували звірів, особливо великих та сильних; вважали, що деякі з них можуть бути вірними покровителями людини» [5, с.240], та автор використовує збірне поняття *звірота* у негативному значенні. Таке семантичне навантаження використовуваних порівнянь підсилює експресивність висловлюваного.

Традиційним залишається інтерес лінгвістів до вивчення синтаксичних способів вираження порівняння, як-от, прийменників і сполучників, що уможливають розгляд порівнянь на рівні простого і складного (складносурядного, складно-підрядного, складного безсполучникового та багатокomпонентного складного ре-

чення) речення. В аналізованих творах маємо: *Воскресення чуять усі, воно літає в повітрі, і його спрагло чекають усі, як Святого Великоддя ...* [10, с.16]; *Богдан покликав всіх до бою, З ним все постільство, вся сірома, — і з цєю мстивою юрбою Рядив і в Польщі, як у дома* [9, с.68]; *І вірик Господь на зрадливі бояри, Що з світу звели князь-сокола: « Гадюкою вчепляться вас люті чвари, в руйнах замре все докола!...* [10, с.24-25]; *Усе розмірялось садками, У млюсній зелені всі села, І, мов у теплій ласці мамі, Душа тут радісна й весела, — Й в трояндах купається тихий цей Край, Ясна Україна, наземний наш Рай!...* [10, с.37].

Одним із центральних різновидів вивчення серед засобів вираження порівняння виступає порівняльний зворот, що є частиною простого речення чи компонентом предикативної частини складного, який складається із словоформи іменника, прикметника чи прислівника та уводиться порівняльним сполучником *як, мов, немов* тощо. Наприклад: *Самі козаки, як ті бджоли, Що втрапили ведучу матку: Без проводу іще ніколи Ніхто не ставив теплу хатку* [10, с.99]; *Й гармати гуркочуть, грозові мов громи, І жалібно плачуть всі дзвони, Й Тиміш повертається в рідні хорони, А з ним його вірні загоши* [10, с.118]; *Козаки каші наварили: Кругом, немов в кітлі, кипіло* [10, с.108].

Особливо привертують увагу в авторському мовленні Івана Огієнка порівняльні звороти, які є стійкими (образними) порівняннями, *як-от*: *Усі мовчать, на майдані тихо, хоч маком сій* [10, с.21] (має значення дуже тихо, безвітряно, адже «мак через дрібноту його насіння сяяли звичайно у безвітряну погоду», [5, с.350]); *Летять вістки, як пташки в полі, Схопилась Русь на рівні ноги: Коли не хочем жити в неволі, Скрутімо Польщі горді роги!* [10, с.95]; *А сам Богдан погнався до Львова І розпочав його облогу, Й летіла пташкою розмова: Навіки Польща ломить ногу* [9, с.69] (пташка – «символ звістки» [5, с.489]); *Тепер кусаються Совіти, Немов оті труйливі змії, Й нема вже сили нам терпіти, Бо ловлять в ярма наші мрії...* [9, с.208] (змії «за повір'ям, може сильно шкодити людині» [5, с.248]); *А трупи поле все покрили, Як ті снопи в багаті жниво, Ранені ойкали без сили Й благані ласки похолово* [9, с.67]; *Дорогу довгу вкрили трупи, Лежать кругом ранені й хвори, Добра з табору шедри купи, Неначе копи в літнім зборі...* [9, с.68] (сніп / копа «виступає символом людини, що гине на полі бою» [5, с.557]) тощо. Інтерес до них зумовлюється тим, що вони є високочастотними на фоні інших засобів вираження категорії порівняння, а також характеризуються етнокультурною специфікою.

Із синтаксичного погляду функційної природи порівняння / порівняльний зворот у мові творів Івана Огієнка виступає окремим різновидом члена речення: присудка, обставини, означення, прикладки, тобто, подає ознаки предметів чи ознак, що так само зумовлює експресивність синтаксичної конструкції. Така семантика є універсальною для реального й нереального порівняння. Наприклад: *Її недавно на Волині Орда татарська полонила, У неї зір – волошки сині, А вся – голубка сизокрила* [10, с.116] (іменна частина складеного іменного присудка); *Ми для Москви немов невіри, Царю Московському не діти, Всіх нас визискують без міри, ми вже тепер, як голі віти...* [10, с.137] (простий присудок); *Тепер напевне вже Держава Орлом оселиться між нами, Й бринить повсюди горда слава: До Волі зламани всі тамі!...* [9, с.55] (обставина способу дії); *Ляхи, як в Спасівку ті мухи: Докучні чванністю й в'їдливі, — На безборонних – смілі зухи, А з козаками – похолові* [9, с.57] (обставина міри); *І сльози потоком лила її голосла, У серці, як полум'я, рана, І билась об повіз жона сизокрила, І плакала криком кохана* [10, с.117] (означення); *І наших отців виганяли, — Немов ті татари-шакали, Сквернили Святиню без тамі!...* [10, с.14] (прикладка) тощо.

Аналіз функціонування порівняльних конструкцій у мові творів Івана Огієнка засвідчує, що найчастіше їх зустрічаємо у багатокомпонентному складному реченні (зазвичай 4-3-компонентному) як порівняння в котрійсь із предикативних частин, чи як окрема порівняльна предикативна частина, чи поєднання у структурі речення декількох типів порівнянь. Наприклад: *Кобзарі наші примостилися на високому ослоні, густо оточені сторожким народом, що глибоко сприймає всі їхні пісні-думи, як вихохла земля теплий дощик* [10, с.14]; *Барвінком слалась тишина слава І пахла вонно, як лелія, І зацвіла в серцях хушава, Як сон весінній, тиха Мрія* [12, с.287]; *І позосталась Україна В найтяжчу пору без Гетьмана, Як та на морі тонка піна, Як череда лиха без пана...* [10, с.163] та ін.

Розгляд лексичного рівня реалізації порівняння з погляду внутрішньої синтаксичної організації слів-носіїв порівняльної семантики підтверджує думку про існування за зовнішньо дуже різноманітними конструкціями спільної логічної основи, за якою вони побудовані – загальної формули порівняння. Дослідження різних засобів вираження порівняння у творах Івана Огієнка, а також розгляд порівняльних конструкцій в лінгвокультурологічному аспекті переконує у тому, що порівняння і у формальному, і у змістовому планах є етноспецифічним утворенням, яке важко піддається систематизації як на рівні однієї мови, як-от, української, так і за міжмовного підходу.

Отож, аналіз фактичного матеріалу, дібраного із творів Івана Огієнка, дає можливість стверджувати, що основою для авторського порівняння є об'єктивно існуючі предмети із їх ознаками та у їх тотожних та відмінних відношеннях один щодо одного. Семантична структура мовних одиниць адекватна структурі порівняння і поєднує мінімум два предмети порівняння, реалізованого однією загальною ознакою (для уподібнення) або двома різними ознаками (для розподібнення). Базовою синтаксичною конструкцією, що виражає процес порівняння в аналізованих творах, є багатокомпонентне складне речення, у якому порівняння може входити до однієї із предикативних частин, бути компонентами кількох предикативних частин, або функціонувати як окрема предикативна частина.

Порівняльні конструкції є активним експресивним синтаксичним засобом у мовотворчості Івана Огієнка, характеризуються активністю та відзначаються розмаїттям форм вираження, з огляду на що перспективу вивчення вбачаємо у дослідженні семантико-прагматичних особливостей кожного різновиду порівняння окремо.

Список використаних джерел:

1. Будникова Н.Н. Этнокультурный аспект в выражении сравнительных отношений в языке русского, английского и немецкого песенного фольклора : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01, 10.02.19. Курск, 2009. 19 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Голоюх Л.В. Порівняння як структурно-стилістичний компонент художнього тексту (на матеріалі сучасної української історичної прози) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1996. 22 с.
4. Довженко А.Я. Сравнительные конструкции в художественных произведениях М.М. Коцюбинского : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.02. Киев, 1969. 19 с.
5. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
6. Заборна М.С. Складнопідрядні порівняльні речення в сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 1997. 18 с.

7. Кучеренко І.К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики. Київ : Вид-во Київського університету, 1959. 105 с.
8. Мала філологічна енциклопедія / уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2007. 478 с.
9. Митрополит Іларіон. Вікові наші рани. Драматичні поеми. Вінніпег, 1960. 272 с.
10. Митрополит Іларіон. Наш бій за державність. Історична епопея. Вінніпег, 1962.
11. Мойсієнко А.К. Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша : монографія. Київ : видавництво «Сталь», 2006. 304 с.
12. Огієнко І. Богдан Хмельницький : історична література / упор., автор пер. і ком. М. Тимошик. Київ : Наша культура і наука, 2004. 447 с.
13. Прокопчук Л.В. Порівняння в структурі простого речення (семантико-функціональний аспект). Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2005.
14. Рошко С.М. Формально-граматична та функціонально-семантична структура порівняльних синтаксем і підрядних речень у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Ужгород, 2001. 21 с.
15. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2011. 844 с.
16. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
17. Черемисина М.И. Сравнительные конструкции русского языка. Новосибирск : Наука, 1976. 270 с.
18. Шаповалова Н.П. Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 1998. 16 с.

The article analyzes the syntactic expressive potential of comparison as an ethnocultural characteristic of Ivan Ogiyenko's language creation. The choice of the research object is motivated by the fact that all human activity is related to comparison. Comparative communication is at the heart of comparative judgment, and there are quite different ways of expressing it. It is emphasized that the meaning of the terms «comparison» and «comparative treatment» in different dictionaries is defined in different ways, which is confirmed by the definitions given in the encyclopedic edition of the «Ukrainian Language» (L.I. Matsko, I.R. Vychovanets), Linguistic Encyclopedia (O.O. Selivanova), The Great Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language, and the like. The author presents the study of the syntactic nature of comparison in line with modern theories of syntactic semantics within the framework of integration of logic and linguistics, which allows to extend and develop some of the positions of comparative theory known in syntax, in particular, about the semantic closeness of the judicial and comparative constructs. After all, the problem of the value of linguistic units has not lost its relevance for decades. However, often lexical semantics remains the «final point» in perceptions of linguistic meaning. But modern studies of syntactic semantics make it possible to visualize ways of realizing different types of meanings at the level of syntax. Today, linguists have an idea of the category of comparison as a complex organized system of multilevel means of expression. The most studied are the morphological means, to which the degrees of comparison of adjectives and adverbs are most often attributed. Comparison is a special type of semantics. First, comparison is a profoundly syntactic category. There are no comparisons outside the concept. Even morphological comparisons such as «godlike» do not in themselves present any comparisons, at least until they are included in the phrase «godlike king». Secondly, comparison is not a linguistic category proper. Primarily, comparison is a matter of learning logic, because it is a logical way in which a thinking individual learns about the world. In this regard, the logical-linguistic approach allows us to more adequately study the mechanisms of syntactic structure formation with comparison semantics. As a result of the analysis, it is emphasized that the comparisons used by Ivan Ogiyenko in his works are a special type of syntactic semantics, a profoundly syntactic category. The author is convinced that the logic-linguistic approach allows to study more

adequately the mechanisms of formation of syntactic structures with the semantics of comparison in the author's linguistic creation.

Key words: comparison, comparative phrase, syntactic category, logical-linguistic approach, cognitive operation, comparative semantics, ethno-cultural specificity of comparison, syntactic expressiveness, syntactic semantics of comparison, Ivan Ogiyenko's language formation.

Отримано: 22.10.2019 р.

УДК 81'272(477):001(477)Огієнко
DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.41-45

Юлія Крецька

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

IDEEN DER MUTTERSPRACHLICHEN PFLICHTEN VON I. OHIJENKO IM KONTEXT DER MODERNEN SPRACHSITUATION IN DER UKRAINE

У статті висвітлюються суть та функціонування української мови в контексті сучасної мовної ситуації в Україні, підкреслюється роль мови у формуванні національного самовизначення. Охарактеризовано сучасну мовну ситуацію в Україні. Проаналізовано погляди Івана Огієнка щодо рідної мови, виконання рідномовних обов'язків громадянами та на рівні держави й інституцій. Наголошуючи на вирішальній ролі української мови у розвитку національної самосвідомості, становленні незалежної держави, вчений показує шляхи підтримки рідної мови.

Ключові слова: українська мова, рідна мова, національне самовизначення, рідномовні обов'язки, Іван Огієнко.

Nach der Erlangung von der Ukraine der Unabhängigkeit im Jahre 1991 stieg das Interesse an der eigenen Geschichte, Kultur, und im Zusammenhang damit an den national-sprachlichen Fragen.

Noch im Jahre 1993 haben Wassyl Iwanyschyn und Jaroslaw Radewytsch-Wynnyzkyj geschrieben, dass die nationale Selbstbestätigung, der Wunsch, einen angemessenen Platz unter den Völkern der Welt einzunehmen, ohne Überwindung des Minderwertigkeitskomplexes unmöglich ist. Man kann auch mit der erniedrigten Position der Muttersprache nicht einverstanden sein [3, S.5].

Wie diese Autoren bemerkten, meinten schon damals einige Politiker der national-demokratischen Ausrichtung, dass die sprachlichen Probleme der Ukraine schon gelöst worden sind, oder dass sie nicht aktuell sind, weil «Politik heute vor allem Wirtschaft ist», und die Sprache, bekanntlich, keinen Nutzen sofort bringt. Doch selbst die Gegner der ukrainischen Sprache, die Feinde der ukrainischen Nationalidee verstanden, dass «der Kampf für die Staatlichkeit der ukrainischen Sprache der Kampf für die Staatlichkeit der ukrainischen Nation ist» [3, S.5].

Nach der Meinung von diesen Autoren ist alles, was uns als richtige Ukrainer ausmacht, das heißt, der nationale Charakter, die Mentalität der Nation, aufs Engste mit der Muttersprache des Volkes verbunden. Es ist auch klar, dass eine Sprache nicht aus Hass gegen die fremden Sprachen vernichtet wird, sondern, damit die Muttersprachler eigene Identität verlieren und in einem anderem Volke aufgehen [3, S.5].

Die Rolle der Muttersprache bei der Schaffung des nationalen Bewusstseins kann man unserer Meinung nach dadurch erklären, dass die Sprache nicht nur kom-